

Jord- och skogsbruksutskottet

Förbjud jakt på hotade arter i jaktlagen

INLEDNING

Remiss

Förbjud jakt på hotade arter i jaktlagen (MI 9/2021 rd): Ärendet har remitterats till utskottet.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

- Åtgärdsmotion AM 108/2021 rd Jari Myllykoski vänst m.fl. Åtgärdsmotion om fridlysning av hotade sjöfåglar.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- undertecknare av initiativet, miljö­sakkunnig Petri Lampila
- konsultativ tjänsteman Sami Niemi, jord- och skogsbruksministeriet
- specialsakkunnig Janne Pitkänen, jord- och skogsbruksministeriet
- miljöråd Esko Hyvärinen, miljöministeriet
- specialforskare Markus Piha, Naturresursinstitutet
- specialplanerare Marko Svensberg, Finlands viltcentral
- skydds- och forskningschef Teemu Lehtiniemi, BirdLife Finland rf
- fältchef Timo Leskinen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- natur- och viltvårdschef Ere Grenfors, Finlands Jägarförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands miljöcentral
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf
- WWF Finland.

Öppen utfrågning

Jord- och skogsbruksutskottet ordnade den 11 februari 2022 en öppen utfrågning som riktades till riksdagsledamöterna och medierna samt till allmänheten via webbsändning. Där hördes Petri Lampila, företrädare för initiativtagarna och miljö­sakkunnig, Janne Pitkänen, specialsakkunnig

Betänkande JsUB 10/2022 rd

vid jord- och skogsbruksministeriet, Esko Hyvärinen, miljöråd vid miljöministeriet, och Marko Svensberg, specialplanerare vid Finlands viltcentral.

MEDBORGARINITIATIVET

I medborgarinitiativ MI 9/2021 rd föreslås det att 37 § i jaktlagen i syfte att effektivisera skyddet av hotade arter kompletteras med ett 4 mom. med följande lydelse: ”Om en art som nämns i 5 § är hotad i Finland, Europa eller globalt, ska det genom förordning av statsrådet föreskrivas att den alltid är fridlyst, om inte arten i övrigt har fridlysts genom lag.”

Åtgärdsmotion

I åtgärdsmotion AM 108/2021 rd föreslås det att regeringen vidtar åtgärder för att begränsa jakten på brunand, vigg, ejder, bläsand, årta och stjärtand.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

I medborgarinitiativet föreslås det att 37 § i jaktlagen kompletteras med ett nytt 4 mom. enligt vilket en viltart eller någon annan icke fredad djurart som avses i 5 § alltid ska vara fridlyst om arten är hotad i Finland, Europa eller globalt. Medborgarinitiativet innehåller ett sådant lagförslag om ändring av 37 § i jaktlagen plus motivering som avses i 4 § i lagen om medborgarinitiativ (12/2012). Jord- och skogsbruksutskottet konstaterar att den oro för skyddet av hotade arter som uttrycks i medborgarinitiativet är viktig. Också jaktlagen utgår från att trygga att de finländska viltarterna är livskraftiga och talrika. Finland är dessutom ett viktigt häckningsområde för många flyttande sjöfåglar som nämns i medborgarinitiativet, vilket framhäver Finlands ansvar för att skydda dessa arter.

Enligt motiven till medborgarinitiativet finns det i Finland sammanlagt 17 hotade arter som i 5 § i jaktlagen räknas till vilt och icke fredade djur. I 5 § 1 mom. i jaktlagen anges sammanlagt 55 viltarter och i 2 mom. räknas 16 andra icke fredade djur upp. Vid utskottets utfrågning preciserade företrädaren för initiativtagarna att initiativet framför allt grundar sig på en oro för skyddet av den i Finland akut hotade brunanden, de starkt hotade arterna tundrasädgås, vigg, ejder och sothöna, de sårbara arterna tajgasädgås, bläsand, stjärtand, årta, järpe, ripa, gråtrut, havstrut och iller samt den globalt sårbara alfågeln. Utskottet konstaterar att de hotade arter som avses i medborgarinitiativet huvudsakligen är fågelarter som omfattas av jaktlagens tillämpningsområde. Av däggdjuren har dessutom illern lyfts fram. I åtgärdsmotion AM 108/2021 rd uttrycks oro särskilt över skyddet av sex olika sjöfågelarter, det vill säga brunand, vigg, ejder, bläsand, årta och stjärtand, och det föreslås åtgärder för att begränsa jakten på dessa. Eftersom medborgarinitiativet och åtgärdsmotionen gäller förslag om att begränsa jakten på delvis samma fågelarter har utskottet granskat förslagen tillsammans.

Betänkande JsUB 10/2022 rd

Begränsning av jakten med stöd av jaktlagen

Jaktlagen tillämpas enligt 1 § på jakt, fångst och dödande av icke fredade djur samt viltvård. I 5 § 1 mom. i jaktlagen anges de viltarter och i dess 2 mom. de icke fredade djur som omfattas av lagens tillämpningsområde. Vilt är däggdjur eller fåglar som kan vara föremål för jakt. Utskottet konstaterar att det att ett djur anges som vilt i lagen ändå inte innebär att det utan vidare jagas. Jaktlagen innehåller separata bestämmelser om bedrivande av jakt, om vilka arter som ska fredas och om fredningstiderna. Bestämmelser om fredning av andra vilt levande djurarter än de som avses i 5 § i jaktlagen finns å sin sida i naturvårdslagen. De däggdjur och fåglar som omfattas av naturvårdslagens tillämpningsområde är fridlysta direkt med stöd av lagen.

Enligt de allmänna kraven i 20 § i jaktlagen ska jakt bedrivas i enlighet med principerna för bärkraftigt nyttjande och så att viltbestånden inte äventyras. Enligt 37 § i jaktlagen ska också en viltart som avses i 5 § 1 mom. i jaktlagen fredas, om det behövs för att bevara ett viltbestånd eller trygga en störningsfri fortplantning inom ett viltbestånd. Bestämmelser om vilka viltarter som ska fredas och om fredningstiderna utfärdas genom förordning av statsrådet. I jaktförordningen finns heltäckande bestämmelser om fredningstider för vilt och icke fredade fåglar. I 38 § i jaktlagen ges omfattande befogenheter att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet förbjuda eller begränsa jakten på en viltart för högst tre år. Begränsningen eller förbudet kan gälla ett visst område, en viss tid, viltets endera kön, en jägarspecifik fångstkvalit eller ett visst fångstredskap eller en viss fångstmetod. Dessa bestämmelser i jaktlagen och användningen av dem till exempel vid regleringen av jakt på sädgås och skogshönsfåglar kan på internationell nivå ses som ett modell-exempel på modern reglering av jakt som baserar sig på aktuell viltinformation och som anpassar sig till variationen i stammarna. Bemyndigandet att utfärda förordning enligt 38 § i jaktlagen har särskilt använts för att utlysa jakttider för och regional fredning av skogshönsfåglar. Med stöd av denna paragraf har man hittills också begränsat eller förbjudit jakt på brunand, småskrake, sädgås, grågås, ejder och alfågel.

Utskottet påpekar att inte bara begränsningarna enligt lagen, utan också jägarnas egen verksamhet och jaktpraxis har betydelse för om jakten genomförs i enlighet med de allmänna kraven och principerna för bärkraftigt nyttjande i 20 § i jaktlagen. Med tanke på skyddet av de hotade arter som avses i medborgarinitiativet är det viktigt att jaktföreningarna och andra jakträttshavare frivilligt begränsar jakten. I praktiken begränsas jakten till exempel genom förbud mot jakt på en viss viltart, genom inrättande av fridlysningsområden eller genom fångstkvaliter. Exempelvis jakten på den starkt hotade sothönan, som också initiativtagarna lyfte fram, har enligt uppgift i stor utsträckning begränsats frivilligt i jaktföreningarna. Jakten omfattas till sin natur av en skärpt omsorgsplikt, och bland annat straffbestämmelsen om jaktförseelser syftar till att säkerställa att jakten bedrivs på behörigt sätt i praktiken, noterar utskottet. Artkännedom är en viktig del av jakten. I praktiken är det dock ofta utmanande att identifiera många sjöfåglar och skilja hotade arter från livskraftiga arter. Utskottet anser det vara viktigt att information om de begränsningar av jakten som föreskrivs med stöd av jaktlagen och som jaktföreningarna frivilligt fastställer sprids i så stor utsträckning som möjligt till dem som utövar jakt och andra som är intresserade av att skydda hotade arter.

Betänkande JsUB 10/2022 rd

Insamling av uppgifter om arternas utveckling och hotade arter

Utskottet konstaterar att bestämmelserna om fredning av djurarter varken i jaktlagen eller i naturvårdslagen är kopplade till de bedömningar av hotade arter som görs vart tionde år i Finland. I Internationella naturvårdsunionen IUCN:s anvisningar om hotbedömningar anses det inte vara ändamålsenligt att automatiskt koppla hotbedömningen av en art till åtgärder i lagstiftningen, eftersom man vid beredningen av lagstiftningen också bör beakta andra faktorer, såsom organismgruppens hotkategori och populationsstorlek på global nivå, ekologiska faktorer, ekonomi, kulturella värden och genomförbarheten av vårdåtgärder. Den senaste bedömningen av hotade arter i Finland färdigställdes 2019, och den permanenta styrgruppen för bedömning och uppföljning av hotade arter har föreslagit att följande hotbedömning av arter ska göras senast 2030. Bedömningen baserar sig på internationellt överenskomna kriterier. Hotbedömningen ger central bakgrundsinformation för den nationella bedömningen av arternas behov av skydd och av hur brådskande behovet är. När en hotbedömning som omfattar alla arter görs vart tionde år, blir resultaten med tiden mindre aktuella. Utskottet anser därför att det är ändamålsenligt att som grund för beslut om att tillåta eller förbjuda jakt också använda nyare uppföljningsuppgifter om tillstånd och utveckling när det gäller arter som jagas.

I Finland baserar sig beslutsfattandet om jakt på öppen viltinformation som analyseras av forskningsinstitut. När det gäller små och medelstora viltarter är de viktigaste uppföljningarna de vilttriangelinventeringar som jägarna har gjort på somrarna och vintrarna sedan 1989 samt de data som jägare och fågelskådare samlar in om sjöfåglar genom punkttaxering. Datainsamlingen baserar sig huvudsakligen på material som samlas in som frivilligarbete. Också fågelskådarnas taxeringar av skärgårdsfåglar och linjetaxeringar av landfåglar har en viktig roll i uppföljningen av vildfåglarnas bestånd. I Finland finns cirka 1 000 vilttrianglar och mer än 400 fältvilttrianglar. På riksnivå uppgår den sammanlagda inventeringslängden till ungefär 15 000 kilometer. Sammanlagt cirka 15 000 personer bistår vid inventeringen. Insamlingen av data och en flexibel reglering av jakt har lyckats rätt väl i fråga om skogshönsfåglar. När det gäller viltfåglar och däggdjur finns det i Finland exceptionellt bra uppföljningsmaterial att tillgå för att upptäcka förändringar i artbeståndens storlek. Utskottet konstaterar att inventeringarna av sjöfågel bör förbättras ytterligare med hjälp av moderna metoder såsom flyginventeringar, särskilt i våra glesbebyggda områden. Den nuvarande uppföljningen av sjöfåglar fokuserar på södra Finland och övergödda vatten och ger således inte en tillförlitlig bild av sjöfågelbestånden i hela landet.

Enligt hotbedömningen från 2019 är den främsta orsaken till att arter är hotade att livsmiljöerna minskar och kvaliteten på livsmiljöerna försämras till följd av olika former av mänsklig verksamhet. Det finns exempelvis flera orsaker till minskningen av sjöfåglar i och utanför Finland, bland annat att våtmarkerna blir färre eller deras kvalitet försämras, rastplatserna under flyttning minskar och blir sämre och övervintringsområdena förändras. Andra orsaker är också laglig och olaglig jakt, klimatförändringen och främmande arter. En betydande förändring i sjöfåglarnas livsmiljö är att sjöar och vattendrag övergöds och växer igen. Dessutom har den minskande boskapsskötseln lett till att strandängarna har växt igen, vilket är skadligt särskilt för vadare. Främmande rovdjur som mink och mårhund är orsaker till att våtmarksarter i insjöarna samt skärgårdsfåglar som i första hand häckar i Östersjön är hotade. Häckningen bland vissa hotade sjöfågelarter kan också ha påverkats negativt av att vissa andra vilda fågelarter har blivit talrikare. Också den ökade sjötrafiken och användningen av vattnen för rekreation stör fåglarnas häckning i vissa områ-

Betänkande JsUB 10/2022 rd

den. Därför kan det slås fast att i fråga om de flesta arter är jakt inte den främsta orsaken till att en art är hotad. Jakt på arter som även annars håller på att minska kan ändå påskynda minskningen av arterna och göra det svårare att återställa populationen. Utskottet betonar att det i en sådan situation är viktigt att bedöma jakten på arten i enlighet med principerna för bärkraftigt nyttjande som avses i 20 § i jaktlagen och att vid behov begränsa jakten regionalt, tidsmässigt eller på något annat sätt med stöd av 38 § i jaktlagen.

Utskottet konstaterar att det vid bedömningen av hotade arter ibland är svårt att särskilja naturliga variationer i stammen från en sådan minskning i artbeståndet som medför att arten blir hotad. Dessutom kan de regionala skillnaderna i artbeståndens utveckling vara stora också inom landet. Till exempel har populationen av ripa, som initiativtagarna lyfte fram, länge minskat i mellersta Finland, Kajanaland och även i Norra Österbotten. Populationens tillbakagång beror bland annat på förändringar i livsmiljön till följd av dränering av öppna myrar och till följd av klimatförändringen. I övre Lappland är populationen av ripa ändå mycket tätare och har inte minskat. Där kan den jagas på ett hållbart sätt, och särskilt snarning av ripa är också en del av samernas traditionella kultur. Jakt på ripa har sedan 2011 genom jord- och skogsbruksministeriets årliga förordningar varit helt förbjuden i landskapen Södra Österbotten, Mellersta Österbotten, Mellersta Finland, Österbotten, Norra Karelen och Norra Savolax. Också i Kajanaland, delar av Norra Österbotten och södra Lappland har jakten förbjudits under de senaste åren. Syftet med medborgarinitiativet är att förbjuda jakt på ripa i hela landet och därmed också i de nordligaste delarna av Finland, vilket skulle ha betydande konsekvenser för den traditionella jakt som samerna och den övriga lokalbefolkningen bedriver samt för den regionala ekonomin, eftersom vildmarkerna i norr är populära jaktområden.

Arbetet för att skydda sjöfåglar i Finland

Största delen av de hotade arter som initiativtagarna lyfter fram är sjöfåglar, och därför har utskottet särskilt granskat det arbete som görs för att skydda sjöfåglar i Finland. Det har vidtagits många olika åtgärder för att förbättra situationen för sjöfågelbestånd som håller på att minska. Under ledning av jord- och skogsbruksministeriet har det redan 2014 utarbetats en våtmarksstrategi för vilthushållning vars syfte är att vårda befintliga våtmarker och anlägga nya för att trygga att sjöfågelbestånden förblir livskraftiga och kan jagas. Åren 2010–2015 genomfördes också projektet Hembygds våtmark Life+, som finansierades av Europeiska unionen, jord- och skogsbruksministeriet och Finlands viltcentral. Projektet hade som mål att på ett markägarorienterat sätt stödja anläggning och restaurering av våtmarker på privata markområden. År 2018 utarbetade Finlands viltcentral ett åtgärdsprogram för skötsel av viltsjöfåglar på tillbakagång. Inom programmet utvärderades åtgärder för att få häckningsbestånden av i synnerhet årtå, brunand, sothöna, blåsand, vigg och stjärtand att börja öka igen. Bestånden hade minskat betydligt. Målet för jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets senaste gemensamma livsmiljöprogram Helmi, som gäller åren 2021–2030, är att på bred front förbättra arternas livsmiljöer. Som en del av Helmi-programmet genomförs projektet Sotka, som går ut på att anlägga våtmarker, bygga ett nätverk av rastplatser, restaurera myrar och avrinningsområden samt fänga små rovdjur. Inom delprojektet Sotka-våtmarker har man börjat skapa ett riksomfattande nätverk av fågelrika vatten som är helt fredade från jakt. Enligt jägarnas uppskattningar har man inom dessa projekt under årens lopp restaurerat och anlagt omkring 2 500 våtmarker till förmån för sjöfåglarna. EU:s miljöersättning för jordbruket och stödet för vård av vårdbiotoper enligt naturvårdslagen (2020–

Betänkande JsUB 10/2022 rd

2025) finansierar för sin del restaurering och skötsel av strandängar. Utskottet anser att dessa projekt för att förbättra sjöfåglarnas livsmiljöer är ytterst viktiga och värda att understödja.

Genom programmet Helmi finansieras också jakt på främmande rovdjur i värdefulla fågelvatten inom nätverket Natura 2000. Målet är att ge sjö- och strandfåglar som är hotade och på tillbakagång möjlighet att häcka ostört. Sjöfåglarnas häckning hotas särskilt av mårhund och mink, som är invasiva främmande rovdjur. För att förbättra häckningsmöjligheterna för hotade fågelstammar avlägsnas främmande rovdjur samtidigt som fågelvattnen restaureras. Enligt 15 § i den gällande naturvårdslagen får främmande rovdjur fångas i nationalparker och naturreservat med tillstånd av Forststyrelsen eller någon annan myndighet som svarar för förvaltningen av området. Utskottet konstaterar att det i den nya naturvårdslagen som är under behandling i riksdagen är meningen att det ska vara möjligt att på ovan nämnda områden fånga och döda mink och mårhund också utan tillstånd av Forststyrelsen (RP 76/2022 rd). Främmande rovdjur ska också bekämpas på ett tillräckligt stort område utanför skyddsområdet för att fåglarnas häckningsro ska tryggas så bra som möjligt. Bekämpningen sker alltså delvis också på privatägd mark, och därför genomförs jakt på små rovdjur i nära samarbete med markägarna. Gemensamma förfaringssätt för jakt på främmande rovdjur har särskilt utvecklats inom projektet Sotka, som inleddes våren 2020. Utskottet konstaterar att jägarna utför ett värdefullt naturvårdsarbete när de årligen fångar uppskattningsvis omkring 200 000 främmande rovdjur. Utskottet noterar dessutom att den hotade illern, som nämns i medborgarinitiativet, är ett litet rovdjur som fångas som bifångst huvudsakligen vid jakt på mink, som är en invasiv främmande art, och att detta bör beaktas vid bedömningen av eventuella lagändringar som gäller iller.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte den 24 maj 2022 en arbetsgrupp för att bereda en strategi för viltfåglar i hägn och ansvarsfull sjöfågeljakt. Arbetsgruppens mandat löper ut den 31 december 2022. När det gäller jakt på sjöfåglar bedömer arbetsgruppen praxis, regleringsmetoder och utvecklingsbehov i förhållande till etisk jakt, hotade sjöfågelarter, beståndens återhämtning och internationella avtal, uppfödning av viltfåglar i hägn samt utfodring och jakt av sjöfåglar med hjälp av lockbeten som har samband med föda. En orsak till att sjöfågelbestånden minskar anses vara att det är allt vanligare att vid jakt locka fåglar med hjälp av spannmål, vilket effektiviserar jakten och kan leda till överbeskattning, påpekar utskottet. Traditionellt jagas sjöfågel genom att man letar efter fåglarna, vadar och ror nära stranden, väntar vid fåglarnas flygvägar och lockar fåglarna med hjälp av vettar. Fångsten är vanligtvis några fåglar per jägare. Utskottet anser det vara viktigt att arbetsgruppen i enlighet med sitt uppdrag bedömer förfaringssätten också när det gäller utfodring av sjöfåglar. I arbetsgruppens uppdrag nämns även internationella avtal, av vilka ett av de viktigaste är det internationella avtalet om bevarande av afro-eurasiska flyttande vattenfåglar AEWA (African Eurasian Waterbirds Agreement, FördrS 9/2000). Inom ramen för AEWA har det bland annat utarbetats en internationell förvaltningsplan för tajgasädgås som också nämns i medborgarinitiativet. Finland har deltagit i genomförandet av planen genom att kraftigt begränsa jakten på tajgasädgås. Avtalet omfattar sammanlagt 255 fågelarter som åtminstone en del av året är beroende av våtmarker. Utskottet ser det som viktigt att Finland även i fortsättningen aktivt deltar i det internationella samarbetet för att skydda sjöfåglar.

Betänkande JsUB 10/2022 rd

Utskottets slutsatser

Utskottet anser att särskild uppmärksamhet bör fästas vid den jakt på hotade sjöfåglar som lyfts fram i medborgarinitiativet. Tillståndet för flera sjöfågelstammar är i stor utsträckning dåligt och försämrat, och därför är det viktigt att fortsätta med de ovan beskrivna omfattande åtgärderna för att skydda sjöfåglar. En förbättring av stammarnas tillstånd möjliggör också hållbar jakt. Däremot anser utskottet att den ändring av jaktlagen som föreslås i medborgarinitiativet inte är motiverad. Ändringen skulle innebära att fredning och begränsning av jakt som sker med stöd av jaktlagen kopplas direkt till bedömningen av hotet mot arterna. Som det sägs ovan behöver utfärdandet av jaktbegränsningar i stället för att kopplas till en hotbedömning som görs vart tionde år starkare kopplas till de uppgifter som uppdateras om den riksomfattande och regionala utvecklingen av artbestånden. Jakten på brunand och ejder som nämns i medborgarinitiativet och åtgärdsmotionen samt jakten på alfågel som nämns i medborgarinitiativet har redan begränsats med stöd av 38 § i jaktlagen. Därför föreslår utskottet att lagförslaget i medborgarinitiativ MI 9/2021 rd och åtgärdsmotion AM 108/2021 rd förkastas. Utskottet uppmanar jord- och skogsbruksministeriet att fortsätta det redan påbörjade arbetet med att utnyttja aktuell information om beståndsutvecklingen, särskilt i den årliga regleringen av jakten på sjöfåglar (*Utskottets förslag till uttalande 1*). Utskottet anser det vara viktigt att information om befintliga jaktbegränsningar sprids så heltäckande och effektivt som möjligt (*Utskottets förslag till uttalande 2*). Utskottet anser att det utöver de arter som redan omfattas av de ovan nämnda jaktbegränsningarna finns behov av att så snart som möjligt också granska behovet att med stöd av 38 § i jaktlagen begränsa jakten på de övriga mest hotade arterna, såsom i synnerhet vigg, bläsand, stjärtand, årta, sothöna och skedand, samt möjligheterna att på andra sätt effektivisera skyddet av dessa arter (*Utskottets förslag till uttalande 3*).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen förkastar lagförslaget i medborgarinitiativ MI 9/2021 rd.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 108/2021 rd.

Riksdagen godkänner tre uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen utvecklar uppföljningen när det gäller sjöfåglar och bedömningen av beståndens utveckling så att det tillgängliga materialet möjliggör en årlig reglering av jakten på sjöfåglar. Vidare förutsätter riksdagen att regeringen lämnar en utredning om hur uppföljningen utvecklats till jord- och skogsbruksutskottet före utgången av 2023.*

Betänkande JsUB 10/2022 rd

2. *Riksdagen förutsätter att jord- och skogsbruksministeriet sörjer för att information om be-
fintliga jaktbegränsningar och deras betydelse för skyddet av hotade arter sprids i så stor
utsträckning som möjligt.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen granskar möjligheterna att effektivisera skyddet av de
för närvarande mest hotade sjöfågelarterna genom att med stöd av 38 § i jaktlagen begrän-
sa jakten i större utsträckning än för närvarande eller genom att förbättra tillståndet för
dessa sjöfågelbestånd med hjälp av andra vårdåtgärder. Dessutom förutsätter riksdagen
att regeringen lämnar en utredning om dessa åtgärder till jord- och skogsbruksutskottet
före utgången av 2023.*

Helsingfors 20.9.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Ritva Elomaa saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Anders Norrback sv
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jenni Pitko gröna
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Mikko Savola cent
medlem Peter Östman kd
ersättare Tiina Elo gröna
ersättare Mai Kivelä vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.

Betänkande JsUB 10/2022 rd

Reservation

Reservation

Motivering

I medborgarinitiativ MI 9/2021 rd föreslås ett nytt 4 mom. i 37 § i jaktlagen. Enligt momentet ska det i fråga om en i 5 § avsedd art som är hotad i Finland, Europa eller globalt genom förordning av statsrådet föreskrivas att arten alltid är fridlyst, om arten inte i övrigt har fridlysts genom lag.

I samband med lagmotionen har utskottet också behandlat åtgärdsmotion AM 108/2021 rd.

Förslaget i initiativet är mycket välkommet och värt att stödja. Jakten påverkar djurbeståndens storlek, och aktiv samt även oavsiktlig jakt minskar beståndens storlek. Därför är det skäl att skydda hotade arter från jakt, så att man lokalt och globalt kan undvika att arterna försvinner.

Vi instämmer i utskottets beslut att förkasta lagförslaget i medborgarinitiativet. Vi håller dock inte med utskottet om hur allvarligt man bör förhålla sig till skyddet av hotade arter. På grund av denna meningsskiljaktighet och eftersom vi anser att målen för medborgarinitiativet är värda allt stöd föreslår vi tre uttalanden som förverkligar målen för initiativet.

Varje år blir också individer som representerar starkt hotade och extremt hotade arter byte vid jakt. Det här gäller i synnerhet sjöfåglar. De mekanismer som för närvarande finns i jaktlagen och som syftar till att säkerställa ett hållbart nyttjande av naturen och fredning av utrotningshotade arter fungerar inte tillräckligt väl. I sina slutsatser åsidosätter majoriteten i utskottet ett tillräckligt skydd för exempelvis de starkt hotade arterna vigg och sothöna.

Ett negativt ställningstagande till att fridlysa arter som är hotade har i utskottet motiverats med att IUCN, som gör en internationell klassificering av hotade arter, är en organisation och inte en myndighet, och med att det finns skäl att reagera snabbare än vart tionde år då den nationella bedömningen av hotade arter görs.

Vi anser ändå att den finländska bedömningen av hotade arter som myndigheterna utför utgör en tillräcklig grund för att freda arter från jakt. Dessutom behöver man snabbare kunna föreskriva om begränsningar av jakt.

God lagstiftning ska grunda sig på forskningsbaserad och aktuell information och därför bör dessa bedömningar och kalkyler utnyttjas bättre vid begränsningen av jakt på arter.

Arter som har klassificerats som akut och starkt hotade ska fredas från jakt antingen genom jaktlagen eller naturvårdslagen, eftersom all verksamhet som ytterligare minskar beståndet eller äventyrar återhämtningen av beståndet kraftigt äventyrar bevarandet av dessa arter. En del av de sårbara arterna har ändå populationer som regionalt är livskraftiga.

Akut och starkt hotade arter, såsom sothöna, brunand, vigg och ejder bör strykas ur förteckningen över viltarter i 5 § i jaktlagen. Jakt på sårbara arter kan tillåtas med myndigheternas tillstånd en-

Betänkande JsUB 10/2022 rd

dast i områden där artbeståndet är livskraftigt. Därtill ska jakten på nära hotade arter, såsom stor-skrake, begränsas.

Bestånden av akut och starkt hotade samt sårbara arter är sådana som är på tillbakagång, och bestånden riskerar enligt definitionen att minska dramatiskt under en kort tidsperiod. Således dröjer det alltså länge för arterna att återhämta sig till en livskraftig nivå och därmed är det ytterst motiverat att arterna tas bort från förteckningen över viltarter och att det därigenom blir helt och hållet förbjudet att jaga dessa arter.

I fråga om de andra arterna bör tillsynen av skyddet och begränsningen av jakten på arterna ytterligare utvecklas. Skyddet av arter som konstaterats vara hotade ligger ofta ett steg efter artens verkliga tillstånd vad gäller artens livskraft. I synnerhet när det gäller de mest hotade arterna kan det redan under en kort tid ske påtagliga förändringar i bestånden och därför behövs bättre och snabbare reaktionsförmåga.

Det är på lång sikt också i jägarnas intresse att akut hotade och starkt hotade samt sårbara arter stryks ur förteckningen över viltarter. Jakt på arter vars bestånd löper risk för att minska eller till och med försvinna ska förbjudas för en tillräckligt lång tid. Det är tydligast att dessa arter helt och hållet faller utanför jaktlagens tillämpningsområde.

Reservation

Vi föreslår

att riksdagen godkänner tre uttalanden. (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att arter som klassificerats som akut hotade och starkt hotade arter utesluts ur viltarterna i 5 § i jaktlagen och för att de fridlyses antingen genom jaktlagen eller naturvårdslagen.*
- 2. Riksdagen förutsätter att även arter som klassificerats som sårbara fredas från jakt, ändå så att jakt kan tillåtas i sådana områden där det finns en livskraftig population av arten.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder genom vilka jakt på arter som konstaterats hotade regelbundet bedöms i den nationella artuppföljningen och jakt på hotade arter begränsas.*

Helsingfors 20.9.2022

Jenni Pitko gröna
Tiina Elo gröna
Mai Kivelä vänst